

Espoon lapsiperheköyhyysohjelman raportointi vuodelta 2019

Valmistelijat/lisätiedot:

Kaisa Palomäki, puh. 040-639 4137
Tapio Nieminen, puh. 050-328 6764
Mari Ahlström, puh. 043-825 6658
etunimi.sukunimi@espoo.fi

Mistä on kyse?

Espoon valtuustokauden 2017 - 2021 yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi on nostettu lapsiperheköyhyden vähentäminen. Vaikka Espoossa on muihin Suomen kaupunkeihin verrattuna keskimäärin hyvinvoiva ja korkeasti koulutettu väestö, tuovat kaupungistuminen ja kasvu myös haasteita; yksinäisyyttä, syrjäytymistä ja monenlaisia sosiaalisia ongelmia. Ohjelman tarkoituksena on löytää yhteisiä, poikkihallinnollisia ratkaisuja, joilla ennaltaehkäistään ja kavennetaan espoolaisten terveys- ja hyvinvointieroja.

Lapsiperheköyhyysohjelman tavoitteet ja tekijät nousevat Espoo-tarinasta:

Perheen taustasta tai varallisuudesta riippumatta kaikki espoolaiset lapset ja nuoret saavat terveistä, turvallisista ja innostavista päiväkodeista ja kouluista hyvät lähtökohdat elämään, jatko-opintoihin ja työhön. Lisäksi lasten ja nuorten pahoinvointia ennaltaehkäistään perheiden tukemisella, oikea-aikaisilla palveluilla ja eri tahojen yhteistyöllä.

Lapsiperheköyhyysohjelman tavoitteet on suurelta osin kerätty jo olemassa olevista ohjelmista:

- Työkäisten hyvinvointisuunnitelma
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Kotouttamisohjelma 2018-2021
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Espoon asunto-ohjelma 2018-2021
- Esteetön Espoo 2020 – Espoon kaupungin esteettömyysohjelma
- Espoon opetussuunnitelma
- Espoon varhaiskasvatussuunnitelma
- Opiskeluhoitosuunnitelma
- Poikkihallinnolliset kehitysohjelmat:
 - o Innostava ja elinvoimainen Espoo
 - o Hyvinvoiva Espoo
 - o Osallistuva Espoo

Toimenpideohjelma hyväksyttiin valtuustossa 19.8.2019. Ohjelman toimeenpanoa ja toteutumista seurataan kunkin jo olemassa olevan ohjelman osalta ja erityisesti lapsiperheköyhyysohjelman näkökulmasta omassa seurantaryhmässä. Ohjelman etenemisestä raportoidaan vuosittain valtuustoon ja sitä ennen sosiaali- ja terveyslautakuntaan sekä sivistystoimen lautakuntiin.

Ohjelmassa mukana

Espoon lapsiperheköyhyysohjelmaa koordinoi poikkihallinnollinen työryhmä, jossa on edustajia sosiaali- ja terveystoimesta, sivistystoimesta ja konsernihallinnosta.

Seuranta 2019

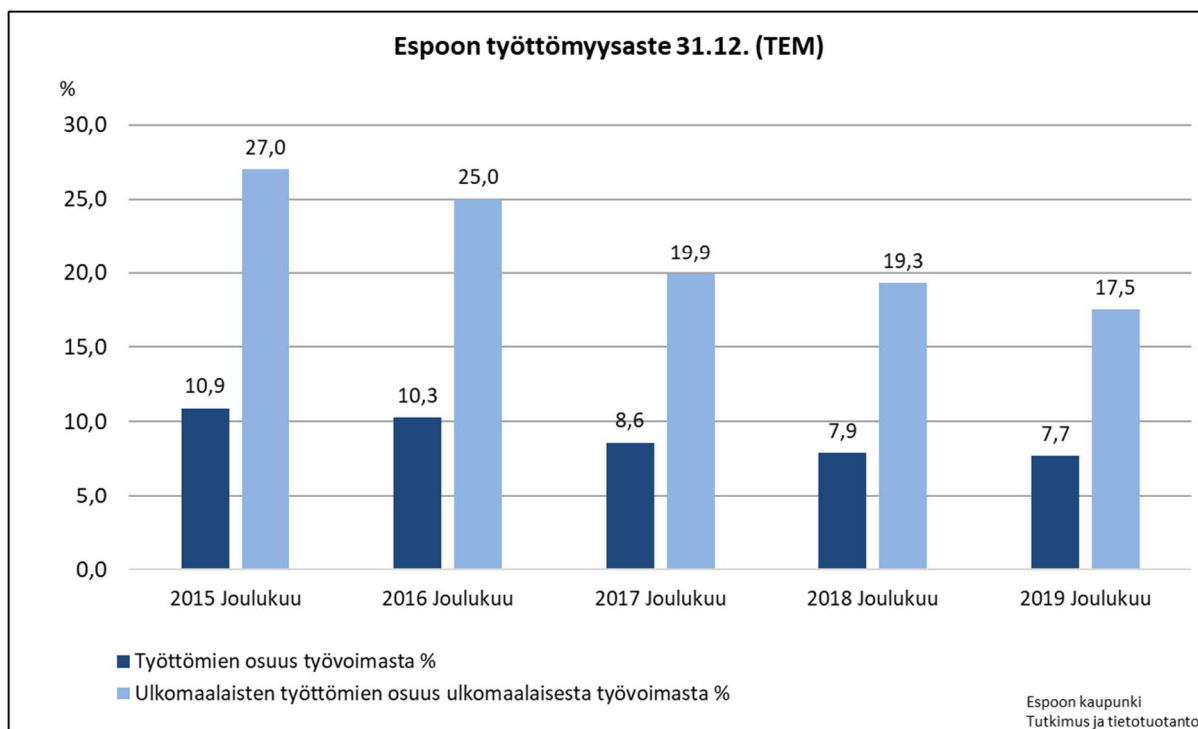
Lapsiperheköyhyysohjelman neljä teemaa

- 1. Lapsiperheköyhyyden riskitekijöihin vaikuttaminen**
- 2. Osallisuus ja sosiaalinen liikkuvuus**
- 3. Vähävaraisten vanhempien jaksamisen tuki**
- 4. Osallistumisen ja harrastamisen tukeminen**

1. Lapsiperheköyhyyden riskitekijöihin vaikuttaminen – nostot 2019

Lapsiperheköyhyysohjelman yhtenä tavoitteena riskitekijöihin vaikuttamisessa mainitaan maahanmuuttajien osallisuuden vahvistuminen ja työttömyysasteen laskeminen sekä sen lähestyminen kantaväestön työttömyysastetta (Espoon kotoutumisohjelman tavoitteita). Vuonna 2019 Espoossa maahanmuuttajien työttömyysaste oli 2,7-kertainen Suomen kansalaisiin verrattuna (17,5%). Helsingissä vastaava luku oli 2,35-kertainen (19,3%) ja Vantaalla 2,77-kertainen (20,5%).

Maahanmuuttajien osuus työikäisistä espoolaisista kasvaa nopeasti, mikä korostaa maahanmuuttajien työllisyystilanteen kohenemisen tärkeyttä. Tällä hetkellä noin 21 % espoolaisista 20-64-vuotiaista on vieraskielisiä. Väestöennusteen mukaan Espoon työikäisistä on viidentoista vuoden kuluttua yli kolmasosa vieraskielisiä. Koronaepidemian vaikutuksista työllisyyteen palataan myöhemmin tässä raportissa.

Lapsiperheköyhyysohjelmassa mainittuna yhtenä tavoitteena on asunnottomien määrän vähentyminen. Vuonna 2019 Espoossa oli 48 asunnottomia lapsiperhettä, joissa yhteensä 83 lasta (ARA Asunnottomat 2019). Toukokuussa 2020 Espoossa oli aikuissosiaalityön järjestämässä tilapäismajoituksessa 16 asunnottomia perhettä, joissa 33 lasta.

Kotona kaupungissa – pakolaistaustaisten nuorten ja lapsiperheiden asumisvalmennus Espoossa ja Oulussa -hanketta toteutettiin vuosina 2017-2019. Koko hankkeen aikana valmennuksissa kävi 184 kotitaloutta (205 henkilöä), joista lapsiperheitä oli 49 (70 henkilöä). Hankkeen päätavoitteena oli pakolaistaustaisten nuorten ja lapsiperheiden asumisen taitojen vahvistaminen, ja sitä kautta asunnottomuuden ja muiden asumisen ongelmien ennaltaehkäisy. Hanke oli osa valtakunnallista Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelmää (AUNE 2016-2019). Kotona kaupungissa -hankkeen päätyttyä asumisvalmennusmalli otettiin käyttöön osana maahanmuuttajapalveluiden perustyötä. Aikuissosiaalityössä mallia kehitetään osana asumisneuvojen työtä.

2. Osallisuus ja sosiaalinen liikkuvuus – nostot 2019

Lapsiperheköyhyysohjelmaan nostettiin osallisuuteen ja sosiaaliseen liikkuvuuteen liitetty tavoite **Lapsi, nuori ja perhe saa tarvitsemansa avun ja hoidon oikea-aikaisesti** Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta. Toimenpiteenä ohjelmaan kirjattiin mm. sen varmistaminen, että nuori pääsee kynnyksettömästi tuen ja avun piiriin Ohjaamo-palvelukokonaisuudessa.

Vuonna 2019 Ohjaamotalon kautta koulutukseen tai työhön siirtyi yhteensä 687 nuorta (2018: 451). Nuoren oma kokemus elämäntilanteen kohentumisesta kasvoi Ohjaamotalon työskentelyn aikana seuraavasti:

"Kuinka tyytyväinen olet elämääsi kokonaisuutena?" Keskiarvo 1. mittauksessa 6.61 ja 2. mittauksessa 7.43 (noin 3 kk väli) (eli kohentunut +0,82), asteikko 0-10.

Perusopetuksessa halutaan lisätä opettajien ja oppilaiden ymmärrystä köyhyyden syistä, seurauksista ja vaikutuksista. Koulut laativat oman tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat kolmeksi vuodeksi kerrallaan, ja kullekin lukuvuodelle tai lukukaudelle asetetaan osatavoitteet. Suunnitelma toimii välineenä, joka edistää tasa-arvon toteutumista ja estää syrjintää kaikessa koulun toiminnassa. Vuosien 2019-2022 teemaksi on nostettu köyhyydestä johtuvan eriarvoisuuden vähentäminen koulussa.

3. Vähävaraisten vanhempien jaksaminen ja tuki – nostot 2019

Tavoitteeksi ohjelmaan kirjattiin **Pienituloisten perheiden vanhempien jaksamista helpotetaan taloudellisella tuella ja sosiaalityöllä sekä sosiaalipalveluilla.**

Toimenpiteeksi kirjattiin mm. sosiaalityön, sosiaaliohjauksen sekä täydentävänä/ehkäisevä toimeentulotuen kohdentaminen pitkäaikaisesti taloudellisissa vaikeuksissa oleville perheille köyhyyden vaikutusten lieventämiseksi ja vanhempien työllisyysedellytysten parantamiseksi.

Toimenpiteenä mainitaan myös täydentävän/ehkäisevän toimeentulotuen hakijoille (lapsiperheet) tehtävä palvelutarpeen arviointi, jossa huomioidaan koko perheen hyvinvointi. Aikuisten sosiaalipalveluissa työskentelyssä huomioidaan koko perheen tilanne, vaikka asiakkaana olisi perheen aikuinen. Vuonna 2019 tehtiin aikuissosiaalityössä 1603 palvelutarpeen arviointia lapsiperheille. Toimeentulotuen tarkempi seuranta on mahdollista maaliskuusta 2020 eteenpäin.

Ohjelman tavoitteissa painotetaan vähävaraisten vanhempien jaksamisen tukemista. Toimenpiteenä tähän liittyen ehdotettiin ohjelmassa selvitettäväksi asukaspuistoissa tarjottavaa puistoruokailua lapsille kesäisin. Valtuustoaloite ei edennyt lautakunnista.

Ohjelmaan poimittiin Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta tavoite **Vahvistetaan syrjäytymisvaarassa olevien perheiden verkostoja ja tietoisuutta kunnan palveluista.** Vanhemmille järjestetään toimintaa, joka tutustuttaa heidät asuinalueen lapsiperhepalveluihin ja järjestötoimintaan sekä muihin vanhempiin. Esimerkkinä toiminnasta mainitaan maahanmuuttajapalveluiden, koulujen ja avoimen varhaiskasvatuksen yhteensovitettujen ryhmätoiminnot ja tilaisuudet. Maahanmuuttajapalveluiden Naapurusto tutuksi -ryhmissä tutustutetaan äitejä lähialueen toimintaan. Ryhmien tavoitteena on lisätä maahanmuuttajaperheiden integroitumista.

Alueelliset monitoimijaiset vanhempainillat on suunnattu alueen monikielisille perheille. Illoissa kerrotaan mm. suomalaiseseen perusopetukseen liittyvistä asioista sekä esitellään laajasti alueen lapsi- ja perhepalveluja. Syksyllä 2019 vanhempainiltoihin osallistui 300 henkilöä. Me-talossa oli vuonna 2019 3690 vanhemman käyntikertaa. Alle 15-vuotiaiden lasten käyntikertoja oli 3857. Me-talossa tarjottiin tukea viime vuonna 686 perheelle (v. 2018 luku 241).

4. Osallistuminen ja harrastamisen tukeminen – nostot 2019

Osallistumisen ja harrastamisen tukemisen tavoitteena lapsiperheköyhyysohjelmassa on, että kaikilla lapsilla on mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa ja harrastaa. Yhtenä toimenpiteenä ohjelmaan kirjattiin kulttuuripalveluihin osallistumisen tukeminen tiukassa taloudellisessa tilanteessa oleville perheille esimerkiksi Kaikukortin avulla. Vuonna 2019 Kaikukorttia jaettiin 2009 kappaletta, ja sen avulla toteutui 3307 käyntiä.

Kulttuurilla kaikille -palveluiden muut nostot vuodelta 2019:

- Kulttuurikurkkkaus-malli aloitti toimintansa syksyllä 2019. Sen puitteissa järjestettiin 206 tilaisuutta, joissa kohdattiin yhteensä 5048 asiakasta.
- KULPS-kulttuuripolku: 101 958 käyntiä (vuonna 2018 käyntejä oli 94 719)
- Kulttuurineuvola: 1024 käyntiä (vuonna 2018 1055 käyntiä, vuonna 2017 906 käyntiä)
- Kulttuuritarjotin: 320 tilaisuutta, 8500 käyntiä

Harrastusten tukemisesta harkinnanvaraisella toimeentulotuella on saatavilla tietoa maaliskuusta 2020 alkaen.

Espoon nuorisopalveluilla on kynnyksetön maksuvapautusjärjestelmä kesäajatoiminnoissa (päivä- ja yöleirit, erilaiset kurssit). Maksuvapautusjärjestelmä ei edellytä tulojen selvittämistä.

Nuorisopalveluiden pienryhmätoiminnot ovat maksuttomia. Pienryhmiä järjestetään kaikilla nuorisotiloilla. Nuorisopalveluissa kehitetään myös harrastusmahdollisuuksia vammaisille ja erityisryhmiin kuuluville nuorille kumppanuudessa eri järjestöjen kanssa. Liikuntapalveluilla on maksuton harrastamisen polku 0-20 -vuotiaille. WAU, MUUVI, JUMPPI -nimisiä harrastusryhmiä toteuttavat urheiluseurat. Keskiviikkoisin osana koulupäivää on tarjolla kaikille yläkouluikäisille ympäri kaupunkia maksuttomia liikuntaharrastuksia.

Unelmista totta -hankkeen tavoitteena on ehkäistä lasten ja nuorten vapaa-ajan eriarvoistumista ja syrjäytymistä mahdollistamalla jokaiselle kouluikäiselle (7 – 17-vuotiaalle) yksi mieluinen harrastus. Hankkeen keskiössä toimii digitaalinen verkkoalusta, jonka avulla saatetaan taloudellista tukea tarvitsevat ja harrastustoiminnan mahdollistamisesta kiinnostuneet tahot yhteen siten, että lapsella olisi mahdollisuus harrastaa yhtä hänelle mieluisaa harrastusta ympäri vuoden. ([Unelmista totta -hankkeen sivut](#)). Espoossa, Helsingissä ja Varkaudessa otettiin käyttöön toimintamalli ja alustan ensimmäinen versio ja syksyllä 2019. Unelmista totta -hanke on esimerkki uusista toimintamalleista kolmannen sektorin ja kaupungin välillä, joiden avulla pyritään rakentamaan uudenlaista kansalaisyhteiskuntaa.

Kevään 2020 erityispiirteitä – Koronan vaikutukset

Varhaiskasvatus ja perusopetus

Varhaiskasvatuksessa suositeltiin maaliskuun puolivälistä alkaen lasten kotihoitoa. Maaliskuun lopussa noin 20 % lapsista oli paikalla varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatusyksiköt tekivät kotihoidossa oleville lapsille laulu- ja leikkiuokioita netin välityksellä.

Perusopetuksen oppilaat opiskelivat pääsääntöisesti etänä 18.3.-13.5.2020. Etäopetukseen siirryttiin hyvin nopealla aikataululla. Etäopetuksessa edettiin samaan tapaan kuin normaalitilanteessa, eli työskentely rytmittyi lukujärjestyksen mukaisesti. Opettajat olivat yhteydessä oppilaisiin, seurasivat opiskelun etenemistä ja antoivat tarvittaessa apua ja tukea.

Keväällä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut keskittyivät kahdeksaan toimipisteeseen, joissa erityisesti keskityttiin ottamaan aktiivisesti kontaktia huoliperheisiin. Uutena toimintona perustettiin keskitetty ajanvaraus ja neuvonta, jossa keskityttiin vastaamaan ajankohtaisiin pulmiin, kuten koronan tuomaan perheen tilanteeseen. Opiskeluhoollon kuraattorit ja psykologit järjestivät yksilötapaamisia mm. ulkona oppilaan

kanssa kävellen ja digitaaliset välineiden avulla. 30.3.2020 aloitettiin eväspussien tarjoaminen etäopetuksessa oleville peruskoulujen oppilaille ja lukioiden opiskelijoille. Sitä ennen oli mahdollista käydä keskitetysti tietyillä kouluilla lounaalla. Toukokuussa tehdyssä oppilaille suunnatussa kyselyssä oppilaat arvioivat etäopiskelun sujuneen 8:n arvoisesti (asteikolla 1-10). Huoltajien arvio oli samanlainen.

Työllisyys

Maailmanlaajuinen pandemia vaikutti voimakkaasti työllisyyteen ja lomautuksiin äkillisesti ja rajusti myös Espoossa. Kesäkuun 2020 lopulla Espoossa oli työttömiä yhteensä 22 341 ja työttömyysaste oli 15,3 % kun koko maan työttömyysaste oli 15,8 %. Kesäkuun lopulla Espoossa työttömiä oli lähes kaksi kertaa (10 352 henkeä) enemmän kuin vuotta aiemmin ja työttömyysaste oli 7,1 prosenttiyksikköä vuodentakaisista korkeampi. Koko maassa työttömiä oli noin 1,6-kertainen määrä vuodentakaiseen verrattuna.

Lapsiperheköyhyysohjelma huomioi köyhyiden riskitekijöinä esimerkiksi maahanmuuttajuuden, työttömyyden tai työkyvyttömyyden ja asunnottomuuden. Koronaepidemia vaikutti maahanmuuttajien työllistymiseen Espoossa siten, että vuoden 2020 toukokuussa työttömien maahanmuuttajien määrä oli peräti 75 % suurempi kuin vastaava luku vuonna 2019 (toukokuu 2020: 4483; toukokuu 2019: 2558).

[\(Tietoa Espoosta, työttömyys kuukausittain\)](#)

Perustoimeentulotukea saaneet kotitaloudet Espoossa

Perustoimeentulotukea saaneiden espoolaisten kotitalouksien määrä kasvoi helmi-kesäkuun 2020 aikana noin 1000 kotitaloudella. Lapsiperheiden osuus pysyi samana (n. 30 % tuen saajista) lapsiperheistä.

	2020	lapsiperheet	osuus
Helmikuu	8011	2445	30,5 %
Maaliskuu	8271	2529	30,6 %
Huhtikuu	8720	2675	30,7 %
Toukokuu	9063	2730	30,1 %

Lapsiperheitä, jotka saaneet kunnan myöntämää harkinnanvaraista toimeentulotukea toukokuun loppuun mennessä 2019 oli ollut yhteensä 1621 (suhteessa kaikkiin lapsiperheisiin 4,58 %) kun vastaavat luvut vuonna 2020 olivat 1753 perhettä (4,05 %).

(Espoon keskeisten kehitysmittarien tilanne 2.7.2020; Kela tilastot, perustoimeentulotuen saajakotitaloudet)

Ruoka-apu Espoossa

Koronakriisi toi ruoka-apun asiakkaiksi uusia ihmisiä, joista useat tulivat asiakkaiksi lomautusten tai työttömyyden vuoksi. Lapsiperheiden kohdalla etäkoulu yhdistettynä vanhempien epävarmaan taloudelliseen tilanteeseen lisäsi ruoka-apun tarvetta. Kaupungilta osoitettiin ruoka-apuun lisähenkilöstöä esimerkiksi kirjastosta ja varhaiskasvatuksesta. Perhesosiaalityö osallistui toimintaan, ja perhesosiaalityön valikoimille lapsiperheille viettiin ruokatoimituksia viikoittain. (Alppivuori 2020, 5-9.)

Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat ja Espoon ruoka-apuverkoston toimijat toteuttivat ruoka-apukyselyä ajalla 4. – 22.5.2020 kuudessa Espoon ruoka-aputoimipisteessä. Alla lyhyt tarkastelu kyselyn tuloksista. Koronakriisin myötä ruoka-avun varaan joutuneita uusia asiakkuuksia on kyselyyn vastanneista asiakkaista 41 % (n=335, N=812). (Laurea raportti 25, 2020)

- Suurimmat ruoka-avun asiakasryhmät muodostuvat vanhuuseläkeläisistä (n=267, 33 %, N=812) ja työttömistä (n=245, **30 %**, N=812).
 - o **Työttömistä maahanmuuttajia on 20 %** (n=50, N=245)
 - o **Työttömistä lapsiperheitä 26 %** (n=63, N=245).
- **Lapsiperheet** muodostavat ruoka-avun asiakasryhmistä **20 %**,
 - o **Lapsiperheistä 54 %** (n=89, N=165) **maahanmuuttajaperheitä**.
- **Lapsiperheistä lomautetuksi koronan seurauksena joutui 14,5 %** (n=24, N=165).

Tuloksia tarkasteltaessa on syytä huomioida useiden eri haastattelijoiden erilaiset tavat toteuttaa kyselyä. On todennäköistä, että lapsiperheiden lukumäärä jää todellista pienemmäksi. (Laurea raportti 23, 2020)

Vieraskielisten koronaneuvonta ja ohjaus Espoossa

Espoossa otettiin huhtikuussa käyttöön monikielinen koronaneuvonnan tekoälysovellus. Sen avulla koronaneuvontaa voitiin laajentaa yli 100 kielelle. Monikielinen älybotti täydensi Espoon kaupungin viestintää ja palvelua tilanteissa, joissa asiakkaan kielitaito oli muu kuin suomi, ruotsi tai englanti.

Vieraskielisille on ollut kaupungin järjestämänä ja yhteistyössä järjestöjen kanssa toteutettuna ohjausta ja neuvontaa korona-aikana askarruttaviin asioihin. Esim. puhelinneuvonnasta on saanut tukea työhön ja toimeentuloon, terveyteen, koronaohjeistukseen, asiointiin poikkeustilanteessa sekä kouluun ja päivähoitoon liittyviin kysymyksiin.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluissa tehtiin suuri muutos Covid-19-poikkeustilanteessa. Nuori Espoo Discord -kanava avattiin 26.3. Sen avulla tarjottiin nuorille digitaalinen kohtaamispaikka. Nuorisopalveluiden työntekijät osallistuivat myös valtakunnalliseen SEKASIN-chattiin. Poikkeusoloissa niin pääkaupunkiseudullinen kuin valtakunnallinenkin yhteistyö oli merkittävää.

Jalkautuvan nuorisotyön kohtaamiset lisääntyivät kevään aikana (1. poikkeusoloviikolla maaliskuussa 700 kohdattua nuorta -> pääsiäisviikolla 1400 nuorta). Nuoret liikkuvat pienissä ryhmissä, ja heitä askarrutti etäkoulu haasteineen, ikävä koulutovereita kohtaan ja jossain määrin pandemia. Alueellista nuorisotyötä toteutettiin eri somekanavilla. Nuorisohjaajat olivat tavoitettavissa keskusteluja varten mm. WhatsAppin välityksellä.

Valtakunnalliset palvelut ja sosiaalinen tilanne

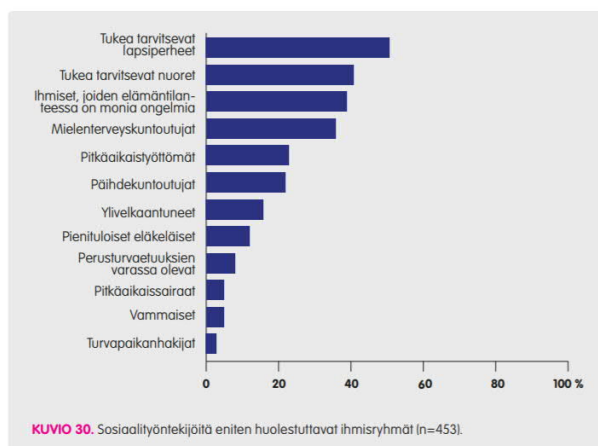
Perustoimeentulotuen saajissa koronan vaikutus näkyi kevään aikana. Kevätkuukausina 2020 toimeentulotukea sai useampi henkilö kuin vuoden 2019 kesäkuukausina. Tuen tarve painottui erityisesti nuoriin, 18-24-vuotiaisiin. Työttömyysturvahakemusten määrä kasvoi heti poikkeusolojen alkaessa, ja määrä oli suurimmillaan huhtikuun alussa. (Härmä & Kestilä 5, 2020.) Uusia työttömyysturvahakemuksia saapui Kelaan viikkojen 12-26 välillä noin 100 000

enemmän kuin vuonna 2019 samalla aikavälillä. Hakemuksia saapui tällä ajanjaksolla 204 703 kappaletta. Suurin lisäys viime vuoteen verrattuna on ollut Uudellamaalla. (Kela, tilanneseuranta.)

Lasten, nuorten ja perheiden palveluja on supistettu voimakkaasti koronakriisin aikana, vaikka samaan aikaan huoli heidän hyvinvoinnistaan on palveluissa kasvanut. Äitiys- ja lastenneuvolan käyntimäärä on laskenut kevään aikana 10–40 prosenttia. Etäopetuksen aikana kouluterveydenhuollon käyntejä oli 60–80 prosenttia vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. (Hietanen-Peltola et al. 2020)

Sosiaalibarometri 2020 -kyselyyn vastanneista suurin osa kertoi kokevansa huolta lapsiperheiden ja nuorten tuen tarpeesta koronan aiheuttamassa tilanteesta. Vastaajista 48 % kertoi suurimmaksi huolenaiheekseen tukea tarvitsevat lapset ja lapsiperheet (Sosiaalibarometri 2020, 35), ja kyselyyn vastanneista sosiaalityöntekijöistä peräti 51 % (Sosiaalibarometri 2020, 98). Huoli lapsiperheiden tilanteesta lisääntyi edellisestä vuodesta 15 prosenttiyksikköä. (Sosiaalibarometri 2020, 35.)

Lapsiperheiden ruokamenot kasvoivat koronan aikana huomattavasti. Yksi poikkeusoloista kärsinyt ryhmä olivat maahanmuuttajat, joille lisääntynyt sähköinen tai etäasiointi on puutteellisen kielitaidon takia hankalaa (Sosiaalibarometri 2020, 59).

TAULUKKO 27. Sosiaalityöntekijöiden ilmaisema erityinen huoli asiakasryhmistä alueittain.*

	Alle 20 000 asukasta	20 000–50 000 asukasta	50 000–200 000 asukasta	Yli 200 000 asukasta	Yhteensä
(n=442)	%	%	%	%	%
Tukea tarvitsevat lapsiperheet	60	54	48	41	50
Tukea tarvitsevat nuoret	40	56	38	30	41
Mielenterveyskuntoutujat	24	31	46	41	36
Pienituloiset eläkeläiset	6	13	19	10	12
Perusturvaetuksien varassa olevat	10	4	6	13	8
Turvapaikanhakijat	1	3	2	7	3

*Taulukossa vain tilastollisesti merkitsevät erot

(Lähde: Sosiaalibarometri 2020)

Sosiaalityöntekijöiden arvioivat, että huolta aiheuttaneiden lapsiperheiden ja nuorten palvelutarpeeseen pystyttiin korona-aikana vastaamaan osittain. 34 % vastaajista oli sitä mieltä, että varhaisen tuen tarpeen lapsiperheiden palvelutarpeeseen pystyttiin vastaamaan hyvin tai melko hyvin. Kymmenesosa vastaajista oli sitä mieltä, että palvelutarpeeseen kummankin ryhmän osalta pystyttiin vastaamaan huonosti tai melko huonosti. (Sosiaalibarometri 2020, 102).

Mitä voimme paikallisesti tehdä?

Lapsiperheiden ruokamenot kasvoivat koulujen etäopetuksen aikana huomattavasti. Syksyllä voimaan tullut maskisuositus vaikuttaa osaltaan lapsiperheiden menojen kasvuun. Haastavassa taloudellisessa tilanteessa lapsiperheitä olisi tärkeää tukea mm. asukaspuistojen kesäruokailun avulla.

Lapsiperheiden tarpeet on Espoossa huomioitu pääasiassa hyvin. Hyvä kehitys kuitenkin joissain kohdissa pysähtyi maailmanlaajuisen pandemiatilanteen vuoksi. Paikallisella tasolla on haasteellista toimia olemassa olevien hyvien käytäntöjen mukaisesti, jos globaali kriisi

määrää kaikki eristyksiin. Digipalvelujen kehittäminen nousee uudenaikaisessa tilanteessa esiin. Kuten edellä todettiin, otettiin palveluissa suuria askelia digipalveluiden suhteen. Palvelujen suuntautuessa entistä enemmän verkkoon on kuitenkin tarpeen kiinnittää huomiota siihen, miten huomioidaan heikommassa asemassa olevien osallisuus ja yhdenvertaisuus sekä ehkäistään digisyrjäytymistä.

Syksyllä suurin osa lapsista on palannut suomenkieliseen varhaiskasvatukseen. Koronaan liittyvissä havaituissa haasteissa on varhaiskasvatushenkilöstön, kieli- ja kulttuuriopettajien ja laaja-alaisten varhaiskasvatuksen erityisopettajien kanssa keskitytty perheiden tukemiseen ja lasten tarpeiden mahdollisiin muutoksiin. Näitä huomioidaan tarpeen mukaan niin lapseen kuin ryhmäänkin liittyvässä toiminnassa.

Opetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa syyslukukaudella korostuu opiskeluhuollon merkitys. Yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin pyritään vahvistamaan opiskelijoiden luokkaan ja ryhmään kuulumisen kokemusta. Se on haasteellista, mikäli joudutaan tilanteeseen, jossa ollaan osittain tai kokonaan etäopiskelussa. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tarpeen kasvuun on varauduttu mm. tiivistämällä monitoimijaista yhteistyötä. Suomenkielisessä opetuksessa kulttuuritulkit ovat tukeneet oppilaita, perheitä ja tiedotusta korona-aikana

Syksyllä 2020 on kouluille saatu valtiolta tukea kevään opetuksen aukkojen paikkaamiseen ja oppilaiden muun tarvitseman tuen vahvistamiseen. Valtionavustuksen avulla annetaan kouluille lisäresursseja tukiovetuksen ja laaja-alaisen erityisopetuksen järjestämiseen, yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen ja suomi toisena kielenä -resurssiopettajien palkkaamiseen. Lisäksi koulut voivat tilata suunnittelu- ja hallintopalveluilta vieraskielisille oppilaille samanaikaisopetusta omalla äidinkielellä ja valmistavalla luokilla olevat oppilaat saavat tarvittaessa jatkaa valmistavassa opetuksessa pidempään kuin yksi lukuvuosi. Avustusta käytetään myös paljon poissa olevien oppilaiden koulunkäynnin tukemiseksi.

Koulujen ja maahanmuuttajajärjestöjen keväällä alkanut yhteistyö jatkuu syksyllä. Järjestöt ja koulut järjestivät etäopetuksen alkaessa läksykerhotoimintaa.

Tulevaisuuden sote-keskus, monialaisuus ja paikallisuus

Palveluita kehitetään jatkossa tulevaisuuden sote -keskuksen tavoitteiden suuntaisesti siten, että palvelut saadaan katkeamattomina palveluina kokonaisvaltaisesti, oikea-aikaisesti ja matalalla kynnyksellä. Espoon perhekeskus kokoaa jatkossa saman katon alle lapsiperheille suunnatut palvelut, kuten neuvolapalvelut, perheneuvola, lasten kuntoutuspalvelut, perhesosiaalityö, perheoikeudelliset palvelut, lastensuojelun sosiaalityön palvelut ja eri järjestöjen palvelut. Asiakas saa sujuvampaa ja vaikuttavampaa palvelua, hänen ympärillään on vähemmän toimijoita, ja ammattilaisten on entistä helpompi tehdä monialaista yhteistyötä ja konsultoida toinen toistaan.

Espoo osallistuu vuosina 2020–2022 toteuttavaan työllisyyden kuntakokeiluun, jossa kokeillaan kuntien aiempaa laajempaa vastuuta työllisyyspalveluiden järjestämisessä. Työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Espoossa kokeilun erityiskohderyhmänä ovat nuoret ja maahanmuuttajat.

Työllisyyden kuntakokeilu ja Tulevaisuuden sote-keskushanke nivotaan vahvasti toisiinsa. Tavoitteena Sote-keskuksen palveluiden tarjoaminen työllisyyspalveluissa ja työllisyyspalveluiden tarjoaminen sote-keskusten kautta. Työllisyyskokeilussa hyödynnetään kaupungin koko palveluvalikkoa: vammaispalvelut, aikuisten sosiaalipalvelut, terveyspalvelut sekä Omnian osaamispalvelut. Yhteistyössä ovat mukana myös Kela ja TE-toimisto.

Lähteet

Alppivuori, Kristiina (2020): Espoolaisen ruoka-avun toteutuminen ja muutos koronakriisin aikana keväällä 2020. [Luettavissa](#) Kristiina

Alppivuori file:///C:/Users/saarij8/Downloads/Espoolaisen%20ruoka-avun%20toteutuminen%20%202020_Alppivuori.pdf

Asunnottomat 2019. ARA Asumisen rahoittamis- ja kehittämiskeskus. Selvitys 2/2020.

Luettavissa <https://www.ara.fi/download/noname/%7BFFDF6EB6-AC9A-4776-8F67-613D2EC07023%7D/155879>

Eronen, Anne; Hiilamo, Heikki; Ilmarinen, Katja; Jokela, Merita; Karjalainen, Pekka; Karvonen, Sakari; Kivipelto, Minna; Koponen, Erja; Leemann, Lars; Londén, Pia; Saikku, Peppi (2020): Sosiaalibarometri 2020. SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry. Luettavissa <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2020/07/SOSTE-Sosiaalibarometri-2020.pdf>

Hietanen-Peltola, Marke; Vaara, Sarianna; Hakulinen, Tuovi; Hastrup, Arja (2020): Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut koronakeväänä 2020 : Tuloksia kouluterveydenhuollon verkoston ja perhekeskusverkoston tiedonkeruista. THL. Luettavissa <http://www.julkari.fi/handle/10024/140127>

Härmä, Vuokko & Kestilä, Laura (2020): Perustoimeentulotuen ja työttömyysturvan hakemuksissa kasvua etenkin nuoren ikäluokkien osalta. Koronaepidemian vaikutukset hyvinvointiin, palveluihin ja talouteen. THL:n viikkoraportti 31/2020, 29.7.2020. Luettavissa [http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139889/Viikko%2031-2020%20-%20Koronaepidemian%20vaikutukset%20hyvinvointiin%20palveluihin%20ja%20talouteen.p](http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139889/Viikko%2031-2020%20-%20Koronaepidemian%20vaikutukset%20hyvinvointiin%20palveluihin%20ja%20talouteen.pdf?sequence=20&isAllowed=y)

Koronakriisin vaikutukset Kelan etuushakemuksiin ja etuuksien saajiin. Luettavissa <https://kelaresearchandanalytics.github.io/koronamittarit/>

Tilastotietoa Espoosta. Luettavissa [https://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Tietoa_Espoosta/Tilastot_ja_tutkimukset/Tyossakaynti_tyottomuus_ja_elinkeinot/Tyottomuus_kuukausittain\(549\)](https://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Tietoa_Espoosta/Tilastot_ja_tutkimukset/Tyossakaynti_tyottomuus_ja_elinkeinot/Tyottomuus_kuukausittain(549))

Vigell, Petra (2020): Ruoka-apukyselyn tuloksia. Raportti. Laurea ammattikorkeakoulu.